

Forskningsssenter – Strategisk miljøstøtte

Krav og retningslinjer

Strategisk miljøstøtte er en søknadstypevariant under søknadstypen Forskningsssenter. Målet med strategisk miljøstøtte er å styrke kapasitet og kvalitet gjennom forskning og/eller innovasjon på strategisk viktige områder. Formålet kan være både økt volum, høyere kvalitet og endret innretning på et forskningsområde. Søknadstypevarianten vil normalt bli brukt innenfor tematiske avgrensede budsjettformål. Det kan stilles krav om faktisk samarbeid mellom forskningsmiljø(er) og aktører utenfor forskningssektoren, f.eks. innenfor næringsliv, offentlige virksomheter eller frivillige organisasjoner. Krav om samarbeid og relevante aktører vil være nærmere spesifisert i utlysningen.

Strategisk miljøstøtte er tidsbegrenset og knyttet til en norsk forskningsorganisasjon, godkjent av Forskningsrådet, som står ansvarlig for virksomheten. Strategisk miljøstøtte tildeles for en prosjektperiode på normalt fem eller åtte år. Hva som gjelder vil fremkomme av utlysningen. Eventuelle avvik fra dette presiseres i utlysningen.

Dette dokumentet beskriver krav og retningslinjer for søknadstypevarianten. Dokumentet vil være grunnleggende i utlysninger av strategisk miljøstøtte og inngå som en del av kontrakten mellom Forskningsrådet og den enkelte prosjektansvarlig som oppnår støtte.

1. Viktige begreper

- 1.1. Begreper slik de er definert i Generelle vilkår for FoU-prosjekter er gjeldende.
- 1.2. *Forskningspartner*: Forskningsorganisasjon som er samarbeidspartner. Forskningsrådets definisjon og avgrensning av forskningsorganisasjon ligger til grunn. Norske forskningsorganisasjoner skal være godkjent av Forskningsrådet.
- 1.3. *Bedriftspartner*: Bedrift som deltar som samarbeidspartner.
- 1.4. *Brukerpartner*: Fellesbetegnelse for samarbeidspartner utenfor forskningssektoren. Dette omfatter både bedrifter, virksomheter i offentlig sektor og frivillige organisasjoner.
- 1.5. *Foretak*: Med foretak menes bedrifter og andre som driver økonomisk aktivitet, dvs. som tilbyr varer eller tjenester i et marked.

2. Avgrensninger og avklaringer

- 2.1. Det tildeles ikke statsstøtte gjennom søknadstypen. Alle prosjekter som gjennomføres med strategisk miljøstøtte skal gjennomføres i faktisk samarbeid mellom partnerne som deltar i prosjektet.
- 2.2. Et senter er ikke et eget rettssubjekt. Forskningsrådet forholder seg til en forskningsorganisasjon som prosjektansvarlig.
- 2.3. Forskningen er av grunnleggende og/eller anvendt art, og er nyttig for brede samfunnsgrupper. Forskningsresultatene skal gjøres tilgjengelige ved deling og publisering i tråd med Forskningsrådets policy for åpen forskning (gjeldende fra 2020)¹.
- 2.4. Eventuelt krav om brukerpartnere spesifiseres i utlysningen. Dersom det er krav til brukerpartnere, må disse ha en betydelig egen innovasjonsvirksomhet og/eller evne til å utnytte forskningsresultater i utviklingen av sin virksomhet.
- 2.5. Rollen til de enkelte samarbeidspartnere i senteret må være entydig definert.
- 2.6. Eventuelle underleverandører må være en ekstern kilde for oppdragsgiveren, som enten er prosjektansvarlig eller en samarbeidspartner i senteret. Det vil si at underleverandøren ikke kan inngå i samme konsern som oppdragsgiveren.

3. Organisering og ansvar

- 3.1. Forskningsrådets generelle vilkår gjelder. Særskilte vilkår utover dette vil være spesifisert i utlysningen.
- 3.2. Senteret skal inngå som en del av den administrative organisasjon hos prosjektansvarlig. Senteret må være organisert slik at det kan realisere målene i prosjektbeskrivelsen på en effektiv måte, ha en organisasjons- og styringsform som gir god tilpasning til organisasjon hos prosjektansvarlig og etablere rutiner som sikrer et godt samspill med alle samarbeidspartnere.
- 3.3. Forskningsrådet kan stille krav om at prosjektansvarlig sørger for at det oppnevnes et styre for senteret. Senterets styre skal bestå av representanter for prosjektansvarlig, eventuelle brukerpartnere og forskningspartnere. Krav om styre vil fremkomme av utlysningen.
- 3.4. Styrets fremste oppgave er å bidra til at de intensjoner og planer som ligger til grunn for kontrakten med Forskningsrådet blir innfridd, og særlig at den virksomhet som framgår av prosjektbeskrivelsen blir realisert innenfor vedtatte budsjett- og tidsrammer. Styret skal sikre at samspillet mellom prosjektansvarlig og samarbeidspartnere fungerer på en god måte.
- 3.5. Det skal foreligge klare retningslinjer for senterets virksomhet når det gjelder ansvar og myndighet, herunder hvilke fullmakter styret er gitt og hvilke regler som gjelder for styrerepresentasjon. Styrets mandat må blant annet sikre at styret ikke treffer vedtak som griper inn i ansvarsområdet til prosjektansvarlig.

¹ ISBN 978-82-12-03822-6 (pdf)

- 3.6. Senteret skal underlegges én felles daglig ledelse og én forskningsplan i samsvar med prosjektbeskrivelsen, og ha effektive opplegg for kommunikasjon og for utveksling av personell mellom de ulike delene av senteret.
- 3.7. Prosjektansvarlig må sikre at senteret gis en sterk ledelse som innenfor rammene av prosjektbeskrivelsen, finansierings- og kostnadsplanen har stor faglig og administrativ selvstendighet. Prosjektansvarlig må sikre at senteret gis et godt administrativt støtteapparat.
- 3.8. Senterlederen og medlemmene av en eventuell ledergruppe utpekes av prosjektansvarlig i samråd med samarbeidspartnere. Det skal foreligge en beskrivelse av senterleders fullmakter.
- 3.9. Senteret skal bygges opp rundt forskere som allerede har vist at de har potensial for å hevde seg på et høyt faglig nivå. Prosjektansvarlig og samarbeidspartnere fastsetter selv hvordan arbeidsgiveransvaret for personalet i sentret skal ivaretas, men senteret kan ikke ha arbeidsgiveransvar.
- 3.10. Senteret skal ved rekruttering av personell ivareta god kjønnsbalanse og arbeide aktivt for å tiltrekke seg fremragende forskere.
- 3.11. Prosjektansvarlig og relevante samarbeidspartnere har ansvar for at de personalmessige forhold ivaretas ved avvikling av senteret.

4. Kostnader og finansiering

- 4.1. Kontrakten som inngås mellom Forskningsrådet og prosjektansvarlige gjelder for hele prosjektperioden på enten fem eller åtte år, avhengig av hva som var angitt i den enkelt utlysning. For forskningssentre som har kontrakter som gjelder for åtte år skal det gjennomføres en underveisvurdering i god tid før utgangen av det femte året etter oppstarten av senteret.

Kostnadsplan

- 4.2. Forskningsrådet godkjenner kun faktiske kostnader som er direkte knyttet til gjennomføring av aktiviteter i senteret eller ved institusjonen iht. kontrakten. Forskningsrådets regler for beregning av personalkostnader og indirekte kostnader som inngår i budsjettet skal benyttes. Regler er fastsatt for følgende grupper: Universitets- og høyskolesektoren, instituttsektoren, bedrifter og offentlig sektor. Personalkostnader hos samarbeidspartner skal budsjetteres etter reglene for gruppen som den enkelte tilhører. Angitte stipendsatser skal benyttes av alle samarbeidspartnere og satsene skal brukes for alle år det søkes om.
- 4.3. Foretakene² som deltar i et senter eller samarbeider med en forskningsorganisasjon i et prosjekt med strategisk miljøstøtte kan ikke få dekket sine prosjektkostnader gjennom Forskningsrådets tildeling. De må dermed bære sine kostnader selv. Foretakene skal heller ikke motta indirekte statsstøtte gjennom gunstige vilkår for samarbeidet med forskningsorganisasjonene som deltar i forskningssenteret.

² Forskningsorganisasjoner anses å drive ikke-økonomisk aktivitet når de driver forskning og utvikling i faktisk samarbeid med andre. ESA anser at forskning som forskningsorganisasjonen utfører i faktisk samarbeid med andre, etter Statsstøtteregelevverkets definisjon av begrepet, er en del av dens uavhengige forskning. For denne aktiviteten er forskningsorganisasjonen ikke å anse som et foretak.

Finansieringsplan

- 4.4. Når det er brukerpartnere i et senter eller i et prosjekt som mottar strategisk miljøstøtte, forutsettes det en langsiktig forpliktelse fra brukerpartnerne. Minimumskrav om finansiering fra eventuelle brukerpartnere fremgår av utlysningen. Prosjektansvarlig og andre forskningspartnere kan i tillegg bidra med finansiering for å synliggjøre strategisk forankring og engasjement. Eventuelle krav om egenfinansiering fra prosjektansvarlig og forskningspartnere fremgår av utlysningen.
- 4.5. Prosjektansvarlig må arbeide for å sikre senteret finansiering, dersom samarbeidspartnere går ut av senteret. Forskningsrådet kan redusere tildelt beløp dersom minimumskravet til brukerfinansiering ikke er innfridd etter fratreden av brukerpartnere. Dersom endringene i samarbeidspartnere innebærer at viktige forutsetninger som lå til grunn for tildeling av strategisk miljøstøtte er falt bort, eller blir endret i vesentlig grad, kan Forskningsrådet heve kontrakten med prosjektansvarlig.

5. Samarbeidsavtale

- 5.1. Prosjektansvarlig plikter å inngå en felles samarbeidsavtale med alle samarbeidspartnerne. Samarbeidsavtalen skal utformes i overensstemmelse med Forskningsrådets avtaledokument, Krav og retningslinjer for strategisk miljøstøtte og Generelle vilkår for FoU-prosjekter. Forskningsrådets kjennskap til samarbeidsavtalen innebærer ingen godkjenning av eventuelle avvik fra kontrakten mellom prosjektansvarlig og Forskningsrådet.
- 5.2. Forskningsrådets generelle vilkår for FoU-prosjekter om eiendomsrett, utnyttelsesrett, lisensiering og offentliggjøring av prosjektresultater og fortrolighet gjelder som utgangspunkt for Strategisk miljøstøtte. Vilkårene i samarbeidsavtaler angående disse forholdene må utformes på en slik måte at det sikrer at foretakene som deltar i senteret ikke mottar indirekte statsstøtte, slik dette er beskrevet i ESAs retningslinjer for statsstøtte til forskning, utvikling og innovasjon, paragraf 28, bokstav b), c) eller d).
- 5.3. Samarbeidsavtalen skal inneholde bestemmelser som fastslår prosjektansvarlig og samarbeidspartnerens plikt til å bidra med ressurser i henhold til aktivitets- og finansieringsplan, regler om adgangen til å slutte seg til og tre ut av senteret, regler om arbeidsgiveransvar, og bestemmelser om eiendomsrett, utnyttelsesrett, lisensiering, offentliggjøring av prosjektresultater og fortrolighet. Fratreden av en samarbeidspartner fra et forskningssenter forutsettes å skje etter en oppsigelsestid på minst 6 måneder.

6. Faglig og administrativ oppfølging

- 6.1. Faglig og administrativ oppfølging beskrevet her kommer i tillegg til rapporteringsrutiner angitt i Forskningsrådets avtaledokument.
- 6.2. Forskningsdata skal i utgangspunktet gjøres åpent tilgjengelig. Prosjektansvarlig skal sørge for at det utarbeides en datahåndteringsplan i tråd med Forskningsrådets Policy for tilgjengeliggjøring av forskningsdata³.
- 6.3. Særskilte krav til rapportering vil framkomme av utlysning og kontrakt.

³ ISBN 978-82-12-03653-6 (pdf)

- 6.4. Forskningsrådet kan kreve faste oppfølgingsmøter, som gjennomføres i samråd med prosjektansvarlig, eventuelt "site visit" ved senteret, hvor det foretas en gjennomgang av utviklingen og arbeidet i senteret og planene framover. Representanter for senterets styre, senterledelsen, senterets deltakere og Norges forskningsråd plikter å være til stede. Krav om dette skal framgå av utlysningen og særskilte vilkår i kontrakten.

Underveisvurdering

- 6.5. For sentre som har åtteårige kontrakter vil Forskningsrådet gjennomføre en underveisvurdering av hvert senter, og denne skal være ferdig i god tid før utgangen av det femte året etter oppstart av senteret. Underveisvurderingen skal vurdere senterets aktivitet sett opp mot de målene det hadde satt seg og suksesskriteriene som gjelder for den aktuelle sentertypen. Senterets planer for virksomhet i den siste treårsperioden skal også vurderes. Senteret skal legge frem en plan for hva som skal skje av aktivitet etter at Forskningsrådets finansiering er avsluttet. Basert på underveisvurderingen kan Forskningsrådet i kontrakten stille nye betingelser for aktiviteten i senterets siste tre år, slik at suksesskriteriene blir oppfylt på best mulig måte. Det er Forskningsrådet som avgjør hvordan suksesskriteriene kan oppfylles.
- 6.6. Forskningsrådets eventuelle endrede betingelser for finansieringen av de siste tre årene vil bli begrunnet med anbefalinger fra underveisvurderingen om hvordan senteret kan forbedres og videreutvikles for å oppfylle suksesskriteriene på best mulig måte. Underveisvurderingen kan også komme med anbefalinger til senteret om å forberede aktivitet når Forskningsrådets finansiering opphører. Forskningsrådet vil gå i dialog med senteret om problemstillinger som blir avdekket gjennom underveisvurderingen.